

ציידים הטנקים

סיפור

מאת ב. ליאונידוב

באפלה בדרך ספירה. הוא הכיר יפה את הדרך תוך גישוש באפלה, והמעברה — מרפד של עצי לבנה דקים, כרותים זה עתה — הובילה אל הפירות הגדוד השני.

זמן מה צעדו בדומיה. נשמעה נקישת מגפים מפורזלות על גבי מעברת עץ, דומה כאילו מי שהוא תופף „שברים” בתוף. ולפתע נשמע שנית קולו של הלוחם, שכינה עצמו רקיטין:

„המפקד, מה טיב הקרקע שמאחורי הביצה?”

„ערבב חול בחימר ותקבל כמותה.”

ושוב הפליט מי שהוא רמז קל בפגותו אל רקיטין החבוי באפלה:

„רצונך להקים לך משק מעבר השני?”

רכיטין כאילו לא השגיח ברמיזה, המשיך:

„ומה, איפוא, אפשר לורוע בקרקע שכנו?”

„הכי לחרוש ולורוע באת לפלוגה שלנו?” שאל אומלצ'וק בכעס.

„אינני חרש”, השיב רכיטין בקול שלו. „עבודתי — פקיד במשרד; ומקצועי — ספורטאי. אתלטיקה כבדה.”

„מיד רואים — לא אדם, קל' אתה.” העיר אותו הקול.

אולם רכיטין, כאילו לא שמע כלל.

„הבה, נגיד, אשכב, גבי למעלה, וכל אחד מכם יתישב לו, על כל צידו, על ערפי. אקום, כאילו דבר אין עלי.”

עוד בדרכם אל קצהו הקדמי של קר'החזית, מקום התניה של הגדוד השני, עורר הלוחם, שכינה את עצמו רכיטין, חשדות בלבו של הסמל אומלצ'וק. רכיטין גילה סקרנות בלתי-רגילה למדי. היה לילה שחור, צועד אתה בצדו של אדם, חש בו במרפק, זאילו את פניו אינך רואה. הסביבה, בה הם עברו, היתה, כשלעצמה, לא נוחה: עשרה קילומטר ביצות לאורך החזית, הגרמנים ממש מתחת לחוטמך ורק שתי מעברות בלבד אליהם.

ופתאום שואל הלוחם האלמוני:

„המצויים בביצה שבילים, שאפשר לעבור בהם אל הגרמנים?”

„ומה צורך לך בשבילים שכאלה?”, אמר בקול בוטה הסמל אומלצ'וק. מי שהוא באפלה הוסיף על דבריו של הסמל:

„השמעתם במה חשקה נפשו, שבילים אל הגרמנים! ולתוך הביצה, אל קרקעיתה אינך רוצה?”

„לא בכיוון הנכון הפכת את היצול, אחא”, החל מצטדק רכיטין בקול שלו. „סבור הייתי כי בשבילים כאלה עלולים הגרמנים לעבור אלינו. בלילה שכזה...”

„להפסיק דיבורים!” פקד אומלצ'וק קשות ובלבו חשב, שרכיטין זה — אדם חשוני תוא.

תוספת התגבורת הגיעה מבעוד ערב. במחפורת מטה-הגדוד הוא קיבל וקרא את רשימת השמות, אך את האנשים קיבל

„או, משמע גיבור אתה!“ אמר אומלצ'וק במשמעות רבה. „אף-על-פי-כן הבה אשא אני את הרובה שלך. כבד הוא בשבילך“.

„חן חן, מפקד, גם בעצמי אוכל לשאתר“, השיב רקיטין ולפת בחזקה את רובהו.

הוא לא ראה כיצד אומלצ'וק שצעד לצדו התיר נרתיק ומישש באקדח לדעת אם טעון הוא.

באפלה חילקו את התגבורת לכיתות וכל כיתה נצטוה לחפור חפירה לעצמה. ליתר זהירות הודיע הסמל אומלצ'וק לפוליטרוק על מציאתו של לוחם חשוד, המכנה את עצמו רקיטין. הפוליטרוק עיין ברשימת השמות. רקיטין היה הארבעה-עשר ברשימה: גיל — שנת 1909; שמו אלכסנדר בן ניקיפור, נולד במוסקבה, בלתי מפלגתי. ידיעות נוספות לא היו.

בטרם ילך למחפורת. אמר אומלצ'וק לפוליטרוק:

„אשאל אצל הטירונים, אפשר אהב מי מהם תרנגולות צליות?“

„לא, לא. לצידי תרנגולות תקח רק את המנוסים“, פקד הפוליטרוק.

במשך כל הלילה לא עצם רקיטין את עיניו. ישב כפוף למחצה בחפירות כרויה בחפון והטה אוזן. יש ומקלע גרמני משתקף פתאום ביבבה ככלב-משמר על עובר אורח ופתאום הריחו משתקק. או שלפתע ירעים תותח וידום אי-שם הרחק כמו הד עמום, או פגז יתעופף בשריקה ויתפוצץ אי כאן בקרבת מקום בקול-נפץ בלתי נעים.

בין הדי החזית נשמע באוזני רקיטין כמפלא ובלתי מובן במיוחד קרקור תרנגולות, כאילו מישהו הבהילן מלולן.

אך הפציע השתר, קם רקיטין ממקומו, שירבב את ראשו והסתכל סביבו. לפניו, על תל חול אפרפר, כקוצות שיער על גבי גולגולת חשופה, הזדקרו שיחים שדופים, דלילים; מימין נראה חורש נמוך, סמיד, של עצי אשוח; כמו ממרתף עמוק נדף ריח עובש וטחב. לא הספיק להתבונן היטב וכדור חלף בשריקה מעל לראשו, ובעקבותיו נשמע קול אטום, בוטה:

„הי, סלק את הסיר, ינקבהו!“

רקיטין כבש את ראשו בחפירה ובהתכופפו קמעה נלחץ לפינה. עד מהרה שמע קול שכניו, ששוחחו ביניהם מעל לראשו; את הטירונים היו משלבים בדרך כלל בסירוגין בין המנוסים. מישהו דיבר בקול צרוד, מצונן:

„יש לו מול, לאומלצ'וק — בכל בוקר צולה הוא תרנגולות של גרמנים“.

„ועל שום מה לא תצא גם אתה לצוד תרנגולות?“ השיב קול צעיר, לגלגני.

„הרי אינני סיר. עניני אצל מכות זיפוף“, הצריד הקול המצונן.

משיחה זו נודע לרקיטין להפתעתו, שבכדי לעזור לוקיפים, קושרים הגרמנים בלילות תרנגולות אל שיחים: זקיף עלול גם להרדם, אך תרנגולות, משתובלה, תתחיל לקרקר ותעיר את הזקיף.

„כיצד מצליח אומלצ'וק בכל דבר?“ השתומם בעל הקול המצונן. „הריהו יוצא מדי לילה בלילה!“

„לא רק על הגרמני, גם על השד עצמו יערים אומלצ'וק“, השיב בבטחה הקול הצעיר.

„גו, גרמני או שד, ניחא. אולם כיצד זה אין התרנגולות נבהלות?“

„יש לו מין ביטוי תרנגולי בשביל אותן התרנגולות“, הסביר הצעיר בנימה של בר-סמכא.

פתאום שמע רקיטין כי מי שהוא זוחל בזהירות בכיוון לחפירתו. על ראשו נשפך עפר, אחר מכן נראו פנים שלא גולחו מכבר, ואפשר גם לא רוחצו.

„שלום לך, רקיטין. הנני הפוליטרוק קחלוב“.

הפוליטרוק השתרע על בטנו ואת פניו שירבב לתוך החפירה. „כיצד בלית את הלילה?“ שאל מתוך השתתפות, כמעשה בעל-בית מכניס אורחים ואדיב.

„הרבה רשמים! לא ישנתי, חבר פוליטרוק“.

„חבל! לוחם הייב לישון בלילה, לבל יאבדו רענותו ועוז רוחו“.

„הריני רענן תמיד. יכולני שלא לישון גם שלשה לילות“.

„ומה ההגיון שבוה?“ אמר הפוליטרוק. „ענין אחר הוא, כאשר הפשיסטים אינם מניחים לישון“.

„חבר פוליטרוק, גם באש הקרב נוהג אתה להתדע אל כל אחד לאחר?“

„המקום אינו מתאים לאספות“, ענה הפוליטרוק.

„חבר פוליטרוק, הגרמנים יתקיפו היום?“

„לא תמיד מתקיפים הם, לעיתים אנו בקדימים אותם“, התחמק הפוליטרוק מתשובה ברורה.

„טוב היה לקפוץ על טנק גרמני, להסתתר מאחורי הצריח ולעבור אתם אל העורף שלהם!“

הפוליטרוק הצטחק בלי משים ושאל:

„ומה לעשות שם בעורף הגרמני?“

„מה לעשות? הן בעורף אפשר להשמיד מהם יותר! התרשני?“

„שקט!“ הפסיקו הפוליטרוק, טטה אחו והמשיך: „גם מכאן אפשר להשמיד טנקים. למד אצל הסמל אומלצ'וק, הוא מומחה לענינים אלה. תמצאהו בפלוגה השניה. כשתלך אל אומלצ'וק — התקדם בזחילה ואל תרים את ראשך“.

בדרכו בזחילה אל הפלוגה השניה למד רקיטין לדעת כי הכל מכירים את אומלצ'וק, כי הוא הטוב שבסיירים, האמיץ שבין ציירי הטנקים, וכי עד להכנסו לצבא האדום שימש בקולחון. רקיטין נעצר אצל מחפורת קטנה, פשוטה, מכוסה שתי שורות עצים ושאל:

„סמל אומלצ'וק כאן?“

„אאה, רקיטין הופיע?“ נשמע כמו מתוך מרתף קול עמום יוצא מהמחפורת. „קרב, תארנה עיניך“.

לאורה הקלוש של עששית-נפט, עשויה מקופסת שימורים, הבחין רקיטין בלוחם. הוא ישב על רצפת חימר ובתאבון שיסע בשיניו תרנגולת מבושלת.

„האומנם אינך מכירני?“ — שאל רקיטין משתומם.

„קול חומר הריני זוכר מיד“, השיב אומלצ'וק. „אני הוא שהבאתיך בלילה“, לפתע הגיש כרע תרנגולת אל חוטמו של רקיטין ושאל, מצטחק: „התכבד נא, אחלט כבד. הריהו נעים?“

„נעים מאד, אפילו“, הורה רקיטין ובלע את רוקו.

„הנה, תלמד לצוד תרנגולות של גרמנים — תצלה ותאכל גם אתה.“

„מפני מה אין התרנגולות יראות אותך?“, שאל רקיטין בהזכרו בשיחת שכניו לחפירה.

„הכי יפחדו מבני מינס? — ואומלצ'וק החל מקרקר בחקותו דוגרת, עם אפרוחיה.“

„יפה! ממש תרנגולת?“, העיר רקיטין בהתפעלות.

„לוחם חייב לדעת כל דבר“, דרש אומלצ'וק בנימה של בר־סמכא. „יצו לצייץ כזמיר — חייב אתה לצייץ“. ירק עצם וקנה את שפתיו. במחפורת נשמע קול ציוץ הומיר. בסלטולים הגבוהים היה אומלצ'וק עוצם את עיניו, ובקצרים — פוקחם, והעיניים שחקו בקצב, כאילו אומנם שמע קול זמיר אמתי.

„אני אינני יכול לעשות כך“, אמר רקיטין. „הנה, התחריתי בוריקת רימון־יה, למרחק של שבעים פסיעות.“

„שבעים, אומר אתה? ואני מימי לא ספרתי. בשבילי העיקר לפגוע בגרמנים, אומנם מספר הפסיעות... ככל שנחוק, הריני משליך.“

„עני לי אליך, סמל“, אמר רקיטין. הוא שכב שרוע על בטנו, פניו משורבבות לתוך המחפורת.

„פתח פיך ויאירו דברייך“, השיב אומלצ'וק בחיוך. „הן גם בלילה לא פסקת מעינים... משמע אדם מעשי אתה.“

„פוליטרוק קולוב, הוא ששלחני אליך.“

„משמע, רוח לך עתה, ענין אחד כבר סידרת.“

„רוצה אני שתספר לי, כיצד אתה מעיף בקבוקים בטנקים?“

„אה, זהו? דבר פשוט ביותר!“ אומלצ'וק הרהר דקה ואמר: „זחל ככל האפשר יותר קרוב אל הטנק, הבקבוק עם הדלק ביד, כן — והרי השלכת! הטנק יתלקח, וממך אין עוד זכר — התנדפת.“

„אתה ספר על הטנקיקה ממש“, חקר רקיטין.

„ואני, מה? שמה אל היריד בבליטה?“

„נו, נגיד, עד לאיזה מרחק אתה מתקרב?“

„אדם משונה! וכי בשעה שכוו מונים צעדים? ככל שנראה לך טוב יותר, כמידת האומץ כן הפעולה!“

רק הספיקו לחלק את ארוחת־הצהרים והטבחים השחילו את התרמוסים הדרדליים המרוקנים בחבל, פתחו הפשיסטים באש תותחים ומרגמות, רס"פ הפלוגה השניה, גולובוב, הורה את הלוחמים השבים אל המטבח:

„עברו בזהירות, בהסתר, בזחילה, פן ירסקו את התרמוסים.“

ההפגזה נמשכה כשלושים דקה. מאחורי תל החול הופיעו טנקים שהמטירו על העמדות אש תותחים ומקלעים. משהתקרבו פגשם חיל־התותחנים שלנו במטחי־אש חזקים. הטנקים, שהתקדמו ערוכים בטור, החלו מתפוררים ללא סדר, כשהם יורים ללא אבחנה; אחד מהם, שנפגע בפגז שלנו, התהפך על צדו ונדם.

חיל־רגלים גרמני, שהופיע על הגבעה נסוג בבהלה והתחבא ובעקבותיו חזרו גם הטנקים. רק שלשה טנקים בלבד הצליחו לתפוס מחסה בשטח־ההפקר, שבין הגבעה לקר־החפירות.

אומלצ'וק הגיח בקפיצה מהמחפורת, נפל על בטנו ונדם לרגע קט. תוך כדי שכיבה הסיר את הילקוט, הניח את התת־מקלע על הגב, תחב בזהירות לתוך התיק בקבוק עם נוזל דליק וגם אותו תלה על גבו. בכל אחת מידי נטל בקבוק נוסף והחל זחל. את כפות הידים עם הבקבוקים החזיק

במאונן ובעזרת מרפקיו הדף עצמו על פני הקרקע. במצב זה היו הידים מתעיפות במהרה וכדי שתנחנה קמעה היה אומלצ'וק פושטן לרגע קט על פני הקרקע.

מחפירה לחפירה איוושו דברי חברים: „אומלצ'וק עולה על הטנקים“, כמו הד הגיע הלחש אל אוניו של רקיטין. שכניו מסרו איש לרעהו, מעל לראשו של רקיטין, על כך שאומלצ'וק יצא לציד.

בין רגע הגיח רקיטין מן החפירה ומבלי שים לב למטר הקליעים, אך כפוף גו, בעקבותיו של אומלצ'וק.

הפוליטרוק קולוב, שהשיג בחייל הרץ במלוא קומתו, צעק בקול: „מי הרץ?“

השיבו מפקד הפלוגה הראשונה:

„הטירון רץ.“

„שכב!“ צעק הפוליטרוק לתוך החלל. מיד הבין כי רקיטין הוא.

אך בקושי הגיע קולו של הפוליטרוק אל אוני רקיטין. יותר משמעו נחשו. הוסיף לרוץ פסיעות מספר, השתחב על הקרקע, והחל זחל בעקבות אומלצ'וק.

שמע הסמל רחש מאחוריו, שאל מבלי הסב פניו:

„מי מאחורי?“

„אני, רקיטין.“

„מה רצונך?“ שאל אומלצ'וק בכעס, מבלי להסב את פניו; הוא לא גרע עין מהטנקים הגרמניים.

„רוצה לראות, כיצד אתה משליך בקבוקים. ללמוד את הטנקיקה.“

„זחל קדימה, לצדי.“

„אין דבר, חבר, כך נוח יותר.“

„זחל, אומרים לך! שכן גם אחורנית אשליך ולא אחטא.“

„ניחא, ניחא“, וכאשר רקיטין זחל כבר במקביל לאומלצ'וק, הוכיחו: „עד כדי כך אינך מאמין, חבר סמל.“

„במלחמה, הנותן אמון, נפרד מראשו. אחד הוא אצלי. ולאחר שתיקה קלה שאל בקול קפדני: „ובכן רצונך לראות?“

„כן, רוצה ללמוד ממך.“

„הרואה אתה כיצד אני זוחל?“

„רואה.“

„התוכל כך?“

„הנה אנסה“. רקיטין החל מחקה את אומלצ'וק.

„כך לא תצלית. שים את הרובה על הגב.“

מיד מילא רקיטין את הפקודה.

הנה כך, שא הבקבוקים, רק אל תשבור.“

אש המקלעים גברה. ככל שהתקרבו אל הטנקים כן נשמעו יריות התותחים ושריקת הפגזים ביתר עז. עד לטנקים נותרו כשלושים פסיעות. אומלצ'וק ורקיטין עקפום מאחור.

„האלט!“ שמע רקיטין פתאום קול מאחוריו ונפנה בחרדה.

אומלצ'וק צחק בסיפוק למראה הרושם שחולל.

„אל פחד! ידע אני בלשונם את כל המילים הדרושות. הנה, לכשיקראו, האלט, אל תפחד והשב להם בלשונם: יאולל, מיד, נעשן“, הוסיף אומלצ'וק במשמעות רבה.

נטל מקלע בידו השמאלית, בקבוק בימינית ופקד: „בשקט, אחרי!“

לכשהתקרבו אל הטנק כדי המשעשרה פסיעות, פקד אומלצ'וק בתנועת־יד להעצר.

„הושט את הידים לפנים ולחץ בזהירות את הבקבוק אל הקרקע“ פקד על רקיטין.

משראה שרקיטין מלא בדייקנות את הוראתו וכי תנועותיו חשולות, התרומם פתאום, הושיט יד לפנים, עצם עינו השמאלית ובכוננו אל תותח הטנק הניף יד והעיף בכוח את הבקבוק.

רקיטין עקב אחר כל תנועה שלו. הוא שמע קול זכוכית מתרסקת, ראה כיצד התלקחה בין רגע אש ופשטה בורם כחלחל-צהוב בחלקו האחורי של הטנק. אחר כך עלה עשן סמיך ומבעדו פרצו לשונות אש. הטנק בער, עוטה כולו עשן כבד.

„קדימה!“ פקד אומלצ'וק על רקיטין.

שניהם החלו זוחלים. הם ראו כיצד הסתובב צריח הטנק השני ושמעו את טרטורו של מקלע. מעליהם שרקו כדורים, אולם אומלצ'וק ורקיטין המשיכו לזחול אל טנק אחר. כשהגיעו כדי עשרים פסיעות ממנו התרומם רקיטין פתאום, כרע. על ברכיו, הושיט יד לפנים והחל מכוון כפי שעשה אומלצ'וק.

„חזור!“ הספיק אומלצ'וק לקרוא — אך היה כבר מאוחר מדי. בתנופה הזקה השליך רקיטין בקבוק וקפא כשירו מושטה.

„שכב!“ פקד אומלצ'וק.

רקיטין לא שמע דבר — לא את קריאתו של אומלצ'וק ולא את שריקת הכדורים ולא שכב אלא לאחר ששמע כיצד התנפצה הזכוכית בשריון הפלדה וראה שלהבת כחולה-צהובה.

„בן-חיל!“ שיבחו אומלצ'וק, שלא גרע עין ממנו.

מבעד לעשן הסמיך הבחינו אומלצ'וק ורקיטין בשלושה חיילים שקפצו מתוך הטנק: בידי שניים היו תת-מקלעים. הם התרחקו מהטנק הבורזר. אומלצ'וק פתח עליהם באש.

„הרבע!“ פקד על רקיטין.

החיילים שכבו והשיבו אש. הטנק השלישי סובב את צריחו והחל מצליף מתחתו וממכונת היריה שלו.

„צריך לשוב אל שלנו“, אמר אומלצ'וק.

נצית גם את הטנק השלישי, הציע רקיטין. „עוד בקבוקים ברשותי“.

„כלום יצאת מדעתך? הן רק תוציא את אפך, מיד תרביץ בך הארטילריה שלנו. השלך את הבקבוק!“

בכעס השליך רקיטין את הבקבוק למקום בו הסתתרו החיילים.

„רחוק מדי!“ אמר אומלצ'וק בראותו שהלהבה התלקחה הרחק מאחורי החיילים השוכבים. „לעולם אל תשליך מתוך ריתחה, חשוב!“ הוסיף ללמדו. „משליך אתה כהלכה!“

אומלצ'וק ורקיטין נסוגו תוך קרב בהצלפם צרורות מקוטע עים. זחלו כמו תחת מטר שוטף; הגרמנים לא חסו על

תחמושת, ירו צרורות ממושכים. פתאום נאנח אומלצ'וק וצעק: „האלט!“

הוא שמט את התת-מקלע. הניח כפות ידיו על הקרקע והשעין עליהן את פניו.

„מה קרה?“ שאל רקיטין בחרדה וזחל אליו.

„פגעו השרצים... בצד הימני... חכה, קשה לי לנשום“.

„יש לי תחושת, אחבוש“.

רצה רקיטין להוציא את התחבושת, אך אומלצ'וק עצר בו:

„לא... צריך להסתלק... ידפקו אותנו“. הוא עשה תנועה כדי לזחול, אך נאנח ולא יכל עוד לזוז ממקומו.

„שכב על גבך“, הציע רקיטין, „אביא אותך. התוכור, בלילה אמרתי...“

אומלצ'וק תפס בשתי ידיו בכתפיו של רקיטין והלה החל מתקדם.

„האלט“, עצר בו אומלצ'וק בעבור פסיעות מספר:

„מה, מטלטל?“ שאל רקיטין מתוך השתתפות.

„לא, מרופד היטב, הנך... התת-מקלע שלי... בשום פנים לא אעזבו“.

„אני אקחה“ בשאתו את הסמל על גבו, פנה רקיטין אחורנית ולקח את התת-מקלע.

עד לחפירותיהם היה עליהם לזחול כמאה צעד תחת האש הצולפת של הטנקים הגרמניים. רקיטין השכיל להסתתר יפה מאחורי כל גבשושית או שיח, כשהוא מתאמץ לנוע בלאט, כדי לא לטלטל את אומלצ'וק. משהגיע לגבשושית גבוהה יותר היה עושה הפסקה קצרה.

„הריני חושש לך“, אמר רקיטין, „אתה למעלה, עלולים לפגוע בך“.

„אתה, אל תפחד, הריני... שעתי טרם הגיעה. אומץ, אומץ!“ רקיטין לא חש כל עייפות וברצון החיש את תנועתו.

„אתה, אל תתרעם עלי“, ביקש אומלצ'וק. „לעולם צריך לבהון בני-אדם“.

„אין אני נעלב כלל. מצאת חן בעיני, חבר סמל“.

„קוראים לי אלכסנדר או בקצרה — שורקה. איך קוראים לך?“

„אתים לשם אנו. גם שורקה. אני אביא אותך, יחבשוך, יובילוך לבית-החולים, ירפאו — והביתה להחלמה“.

„עדיין מוקדם לי הביתה... אני יחד עם כולם... כשנגיע לסוף פסוק“ אומלצ'וק נאנח.

„אתה החרש... מוזק לך, לא רבה הדרך, הצמד את ראשך אל עורפי, ברך כדורים...“

„אך, חבל... לא יצאת עמי לציד תרנגולות... עדיין נותרה אצלי מחצית תרנגולת... תבוא, תאכל“.

החיילים הורידו את אומלצ'וק הפצוע מעל גבו של רקיטין ובפקודת הפוליטרוק הכניסוהו לתוך המחפורת. בעת שחבשוהו אמר לפוליטרוק, ברמזו בעיניו אל רקיטין:

„ימלא את מקומי... כדבעי...“